

Text dokumentu č. 1/1609 Hist., ze dne 9.7.1609

1

Majestát

Rudolfa II.

ze dne 9. července 1609

na náboženské svobody

My Rudolf Druhý, z boží milosti volený římský císař, po všechny časy rozmnožitel Říše, a uherský, český, dalmatský, chorvátský etc. král, arcikníže rakouský, markrabě moravské, lucemburské, a slezské kníže a lužický markrabě etc. k věčné paměti známo činíme tímto listem všem:

Jakož jsou toho všickni tři stavové království našeho Českého, tělo a krev Pána Ježíše Krista pod obojí přijímající, věrní Naši milí, na sněmu, kterýž léta Páně tisícího šestistého osmého, již pominulého, v pondělí po neděli Exaudi na hradě pražském držán a téhož léta v pátek po památce svatého Jana Křtitele zavřen byl¹⁾, při Nás, jakožto králi českém, toho se vši ponížeností, a poddaností snažně vyhledávali, aby při té obecní konfesi české kterouž někteří augšpurskou²⁾ jmenují, na sněmě obecném léta tisícího pětistého sedmdesátého pátého sepsané a Jeho milosti císařské císaři Maxmiliánovi slavné a svaté paměti, pánu otci Našemu nejmilejšímu, podané (kteráž tak, jakž jsme toho jistou zprávu vzíti i také z psaní, vlastní rukou jeho císařské milosti pána otce našeho nejmilejšího psaných, vyrozuměti ráčili, ano i některé hodné paměti při dckách zemských toho se vynašly, i hned tehdaž od jeho milosti povolena byla), i při tom mezi sebou v předmluvě též konfesi obsaženém porovnání, ano také i při jiných svých, v témž sněmu zejména doložených a náboženství jich se dotýkajících žádostech zůstaveni byli, a táž náboženství své křesťanské pod obojí volně a svobodně, bez překážky každého člověka, provozovati mohli, to vše aby od Nás jim stavům dostatečně potvrzeno bylo, jakž týž artikul a žádost jich, do dotčeného sněmu a týž sněm ve dcky zemské do kvaternu³⁾ sněmův obecných zeleného léta tisícího šestistého osmého v pondělí po neděli Exaudi pod literou K. 8 slovo od slova vložený a vepsaný, to v sobě šíře obsahuje a zavírá. My pak nemoha na onen čas pro jiné veliké potřeby, pro kteréž tehdaž ten sněm rozepsán byl, kteréž žádného odkladu trpěti nemohly, toho potvrditi, odkladu do budoucího sněmu ke čtvrtku před svatým Martinem⁴⁾ tehdaž nejprv příštím terminovaného, k dalšímu těch všech věcí zavírání jsme milostivě žádati a mezi tím, dokudž by koliv se to tak na sněmu obecním nevykonalo, je stavy pod obojí, aby své náboženství volně provozovati mohli a do vyřízení a na místě postavení téhož artikule k žádným artikulům, což by tak v proposici od Nás stavům přednášeno bylo, přistupovati, je uvažovati, ani o nic jednati povinni nebyli, opatřiti ráčili, jakž táž milostivá žádost a opatření naše plněji svědčí. Podle kteréhožto předešlého zůstání sněmovního když sněm k témuž dni potom jiný sněm ke dni outernímu po svatém Pavlu na víru křesťanskou obrácení⁵⁾ mandátem naším rozepsán a na hrad pražský položen byl, a dotčení stavové pod obojí, podavše Nám znovu dotčené konfesi a snešení své společné, nepřestávali toho při Nás, jakožto králi a pánu svém, netoliko skrze své snažné poddané a ponížené prosby, ale i skrze znamenité a vzáctné přímluvy vyhledávati, abychom k žádosti týchž stavův pod obojí, věrných a milých poddaných Našich, milostivě povoliti ráčili.

Majíce My to vše s nejvyššími ouředníky a soudci zemskými a radami Našimi království českého v Našem císařském a královském bedlivém uvážení, nepominuli jsme na poníženou a poddanou prosbu týchž pánuv, rytířův, Pražan a jiných vyslaných z měst ze všech tří stavův království tohoto Našeho českého, pod obojí tělo a krev Pána Ježíše Krista přijímajících a k též konfesi se příznávajících, věrných poddaných svým milým, všem třem stavům království tohoto věrným poddaným Naším sněm obecní ke dni pondělnímu po neděli, jenž slove Rogationum, jinak Křížová, léta tohoto tisícího šestistého devátého⁶⁾

mandáty svými královskými rozepsati, na hrad pražský položiti a v týchž mandátích vůbec vyšlých mezi jinými toho zjevně doložiti, že při tomto sněmu ten artikul o náboženství k zavření, na místě a konci postavení, do proposití sněmovní položiti, a kterak by všickni i jeden každý obzvláště, jak strana pod jednou tak i pod obojí, a kteříž se k též konfesí, nám předešle od nich podané, přiznávají, náboženství své beze všech překážek a outiskův ode všech lidí buď duchovních anebo světských vykonávati mohli, je v tom náležitě opatřiti chtíjí ráčíme, jakž tíž mandátové Naši, jichž jest datum na hradě pražském v sobotu po neděli Jubilate léta tohoto tisícího šestistého devátého⁷⁾ v tom artikuli to v sobě obsahují a zavírají.

K kterémužto obecnému, tak od nás rozepsanému sněmu, když jsou se všickni tři stavové poslušně a poddaně najíti dali, a My podle Naší milostivé zámluvy, v témž mandátu Našem doložené, jsme v proposití Naší sněmovní předně ten artikul o náboženství položiti ráčili, tu jsou často dotčeni všickni tři stavové sjednocení pod obojí žádost svou předešlou v spisu, Nám od nich podaném, obnovili a za dostatečné opatření i jim toho dckami zemskými potvrzení poddaně prosili.

I chtíce My tomu, aby v tomto království mezi všemi třemi stavy, jakož s stranou pod jednou, tak i často dotčenou stranou pod obojí, všemi věrnými a milými poddanými Našimi, nyní i na budoucí časy všelijaká láska, svornost, pokoj a dobré srozumění k vzdělání a zachování obecného dobrého pokoje zůstávati, každá strana náboženství své, v kterémž se spasení svého důvěřuje, volně a svobodně bez utiskování a všech překážek jedni druhým provozovati mohla, a aby se (jakožto slušné jest) sněmovnímu snešení léta tisícího šestistého osmého učiněnému, i také tomu mandátu Našemu vůbec vyšlému (v kterémž jsme dotčené sjednocené stavy pod obojí, k též konfesí se přiznávající, za ty, kterýmiž jsou vždycky byli, totiž ze Svě věrné poslušné poddané pod milostivou ochranu Naši ke všem řádům, právům a svobodám tohoto království náležející, na kteréž se povinnost Naše královská, práva a zřízení zemská vztahují, vyhlásiti ráčili i nyní vyhlašujeme) zadosti stalo: prohlédajíce jakož k dotčeným znamenitým přímluvám, tak i k mnohým snažným prosbám týchž stavův pod obojí a k mnohým věrným a platným od nich Nám po všecken čas našeho šťastného nad nimi kralování v skutku prokázaným službám, z těch ze všech i jiných mnohých příčin s dobrým rozmyslem, Naším jistým vědomím, mocí královskou v Čechách, s radou nejvyšších ouředníkův, soudcův zemských a radů Našich takto jsme ten artikul o náboženství při tomto nyní se na hradě pražském držícím obecném sněmě se všemi třemi stavy tohoto království ustanoviti, zavřiti a je, stavy pod obojí, tímto majestátem Naším opatřiti ráčili a opatřujeme.

Předně jakož prve to zřízením zemským A. 32, utvrzeno jest, co se víry dotýče, pod jednou způsobou a pod oběma, aby se neutiskovali, než spolu byli za jednoho člověka jako dobří přátelé, též strana strany aby nehaněla, to se při témž zřízením zemským v témž artikuli zouplna zůstává, a tím sobě strany na budoucí časy zavázány jsou a býti mají, pod pokutami, týmž zřízením zemským vyměřenými.

A poněvadž strana pod jednou v tomto království náboženství své volně a svobodně provozuje a strana pod obojí, k též konfesí české se přiznávající, jí v tom žádné překážky neb vyměření nečiní, aby tehdy v tom rovnost zachována býti mohla: protož jim k tomu povolovati moc a právo dávatí ráčíme, aby i často dotčení sjednocení stavové pod obojí jakž stav panský, rytířský, tak i Pražané, Horníci⁸⁾ a jiná města s lidmi poddanými jich, a sumou všickni, kteří se koliv k dotčené konfesí české, někdy slavné a svaté paměti císařů Maximiliánovi, panu otci našemu nejmilejšímu, při sněmě obecním léta tisícího pětistého sedmdesátého pátého a nyní znovu Nám podané, (při kteréž je milostivě zůstávovati ráčíme) přiznali a přiznávají, žádného nevyměňujíce, tolikéž náboženství své křesťanské pod obojí podle též konfesí a svého mezi sebou učiněného porovnání a sjednocení, volně a svobodně všude a na všelikém místě provozovati a vykonávati, při víře a náboženství svém, též i při kněžstvu a řádu církevním, kterýž mezi nimi jest anebo od nich nařízen bude, pokojně zanechání býti mohli, a to až do křesťanského dokonalého obecného porovnání o náboženství v svaté Říši. A kompaktáty, již prve na sněmu obecním léta tisícího pětistého šedesátého sedmého minulými a z privilegium zemského i jinde vypuštěnými, se spravovati povinni býti nemají, nejsou a nebudou.

Dáleji také týmž stavům pod obojí tuto zvláštní milost činiti a jim, všem třem stavům pod obojí, k též konfesí se přiznávajícím, konsistoř pražskou dolejší⁹⁾ v moc a opatrování jejich zase dávatí a k tomu milostivě povolovati, aby tíž sjednocení stavové pod obojí touž konsistoř kněžstvem svým podle též konfesí a snešení svého obnoviti a též kněžstvo, jak české tak německé, podle ní řídití dáti anebo řízení své kollatury¹⁰⁾ bez všelijaké překážky arcibiskupa pražského anebo kohožkoliv jiného dosazovati,

přijímati, nicméně i akademii pražskou, od starodávna straně pod obojí náležející, kterouž jim stavům se vším jejím příslušenstvím tolikéž v moc jejich milostivě dávatí ráčíme, tak aby ji muži hodnými a učenými osazovati, dobré chvalitebné řády nařizovati a nad tím obojím z prostředku svého jisté osoby za defensory naříditi mohli. Mezi tím pak, dokudž by se toho koliv od nich nevykonalo, mají nicméně též stavové pod obojí všichni při tom, což svrchu psáno jest, aby náboženství své volně a svobodně všudy provozovati mohli, zouplna zanechání byti.

A kolikkoliv osob tíž sjednocení stavové pod obojí z prostředku svého za defensory nad touž svou konsistoří a akademií pražskou z společného svého snešení ze všech tří stavův v rovném počtu nařídí a je Nám, jakožto králi a pánu svému, zejména poznamenané podají, chceme a máme ty všechny osoby, kteréž Nám tak poznamenané podány budou, žádného z nich nevypouštějíc, a mimo tu povinnost, kteráž jim od stavův svěřena bude, jim žádných jiných povinností neb instrukcí nevydávajíc, ode dne podání Nám téhož poznamenaní ve dvou nedělích pořad zběhlých k tomu potvrditi a je za takové defensory vyhlásiti. Pakli bychom pro jiná zaneprázdnění Naše neb jakékoliv jiné příčiny v tom času svrchu oznámeném jich potvrditi nemohli a nepotvrdili, tehdy mají přece nad tím obojím za defensory zůstati, to vše řídití a konati moc jímí, jakoby od Nás k tomu potvrzení a vyhlášení byli. A umřel-li by kdy který z nich, tehdy na místo toho z světa sešlého tíž stavové pod obojí při tehdaž nejprv příštím sněmě budou moci jiného k těm živým pozůstávajícím voliti a přidati. Což se i na časy potomní vždycky způsobem svrchu psaným jakož od Nás, dědicův Našich a budoucích králův českých, tak i od nich, stavův a defensorův, řídití a konati má.

Jestliže by také kdo z týchž sjednocených všech tří stavův tohoto království pod obojí mimo ty kostely a chrámy boží, jichž v držení jsou a kteříž jim prvé náležejí (při nichž pokojně zůstavení a zanechání byti mají) ještě buď v městech, v městečkách, vesnicích aneb kdekoliv jinde chtěl nebo chtěli víceji chrámův neb kostelův k boží službě aneb také školy pro vyučování mládeže vystavěti dáti: toho jakož stav panský, rytířský, tak Pražané, Horníci a jiná města, všickni společně, i jeden každý obzvláště, volně a svobodně každého času učiniti moci bude a budou, bez překážky každého člověka všelikteraké.

A jakož v nejedněch městech Našich královských i její milosti císařové, jakožto králové české, z obojího náboženství, totiž pod jednou a jich, pod obojí, pospolu bydlejí, protož tomu obzvláště chtějí a o tom poroučeti ráčíme, aby pro zachování lásky a svornosti každá strana náboženství své volně provozovala, kněžími svými se řídila a spravovala, a jedna strana druhé v jejím náboženství a řádích žádného vyměřování nečinila, provozování náboženství, mrtvých těl v kostelích a na krchovích pochovávání a zvonění nebránila.

Také již po dnešní den žádný jak z vyšších svobodných stavův, tak ani města, městečka i také sedlský lid od vrchností svých, ani žádného jiného duchovního ani světského člověka nemají a nemá od svého náboženství odtiskován a k náboženství strany druhé mocí ani nižádným vymyšleným způsobem přinucován býti.

A že to vše, což svrchu psáno, od Nás pro zachování lásky a svornosti věrně míněno a nařizeno jest: protož přiříkáme slovem Svým královským, že tíž všickni sjednocení tři stavové království Našeho českého pod obojí, k též konfesí české se přiznávající, nynější i budoucí potomci jich při tom při všem, což se svrchu píše, od Nás, dědicův Našich i budoucích králův českých zouplna, v celosti, bez přerušení zůstavení a chránění byti mají; nebo je také v tom ve všem při tom pokoji v svaté Říši o náboženství, jenž religionsfryd slově, učiněném, jakožto přední oud svaté Říše zůstavujeme a zanecháváme, v čem se jim nemá od Nás, dědicův našich a budoucích králův českých, ani od žádného jiného duchovního ani světského člověka překážky žádné činiti na časy budoucí a věčné.

A proti tomuto vejš dotčenému o náboženství učiněnému pokoji a jich stavův pod obojí, od Nás stálému opatření žádná poručení a nic takového, což by jim v čem nejmenším překážku aneb změnění toho učiniti mohlo, od Nás, dědicův Našich i budoucích králův českých ani od žádného jiného vycházeti ani přijímáno býti nemá; a byť pak i vyšlo neb od kohokoliv přijato bylo, tehdy nemá to moci žádné míti, ani v té věci co buď právně aneb bez práva více souzeno aneb vyřknuto býti.

Za kteroužto příčinou předešlá všelijaká proti dotčené straně pod obojí a kteříž se k též konfesí

české přiznávají, odkudkoliv vyšlá poručení a mandáty vyzdvihovati, mořiti, kaziti a v nic obracovati ráčíme, tak že to vše i nynější a předešlé jich stavův při Nás potvrzení téhož artikule vyhledávání, a cožkoliv mezitím až posavad se zběhlo, není a býti nemá jim všem třem sjednoceným stavům tohoto království společné i obzvláště k nižádné ouhoně a újmě jich dobrých pověstí a jakékoliv obtížnosti. Což jim také od Nás i budoucích králův českých ničím zlým spomínáno a zjinačováno býti nemá, nyní i na časy budoucí a věčné.

Přikazujícíe všem nejvyšším ouředníkům, soudcům zemským a radám svým, též všem stavům a obyvatelům tohoto království, věrným milým nynějším a budoucím, abyvše je pány, rytířstvo, Pražany, Horníky i všecka města, všecky tři stavy tohoto království, se všemi lidmi poddanými jich, a sumou všecku stranu pod obojí, k též konfesí české se přiznávající, při tomto Našem opatření a majestátu ve všech jeho artikulích, zněních a sentencích zůstavili a chránili, žádným jim v tom překážek nečiníce, ani komu jinému činiti nedopouštějíce, pod uvarováním hněvu a nemilosti Naší. A kdožby se čeho toho koliv buď z duchovních anebo světských lidí k přerušení tohoto majestátu dopustil, máme a povinni býti ráčíme s dědici a budoucími králi českými a s stavy tohoto království, k takovému každému jakožto k rušiteli obecného dobrého pokoje hleděti a stavy při tom chrániti a obhajovati, tak i tím vším způsobem, jakž artikul v zřízení zemském o obhajování země, řádu a práva vyměřuje.

Naposledy přikazovati ráčíme větším i menším ouředníkům desk zemských království Našeho Českého, aby pro budoucí paměť tento majestát Naš na relací sněmovní, kteráž při tomto sněmě ode všech tří stavův tohoto království ke dckám zemským učiněna býti má, ve dcky zemské vložiti a vepsati, a potom tento originál k jiným svobodám neb privilegiím zemským na Karlštejn položiti dali.

Tomu na svědomí pečeť Naší císařskou k tomuto listu a majestátu Našemu přivěsiti jsme rozkázati ráčili.

Dán na hradě Našem pražském ve čtvrtek po svatém Prokopu, leta Páně tisícího šestistého devátého, a království Našich Římského třicátého čtvrtého, Uherského třicátého sedmého a Českého též třicátého čtvrtého.

Rudolf
Adamus de **Sternberg**
supremus burggravius Pragensis¹¹⁾
Ad mandatum Sacrae Caesareae Majestatis proprium:¹²⁾
Paulus **Michna**

Český originál uložen ve Státním ústředním archívu Praha, fond Archiv České koruny, inv. č. 2 293. Zde otištěno podle publikace K. Doskočila, Listy a listiny z dějin československých, Praha 1938, s. 62 až 67.

- 1) Od 9. května do 1. července 1608
- 2) Vyznání víry německých luteránů z roku 1530
- 3) Svazek čtyř dvoulistů, kniha zemských desek
- 4) 10. listopadu
- 5) 1. února

- 6) 22. května
- 7) 13. května
- 8) Obyvatelé kutnohorští
- 9) Kališnická (utrakvistická) konzistoř (kancelář řídící náboženské záležitosti)
- 10) Farnosti
- 11) Adam ze Šternberka, nejvyšší purkrabí pražský
- 12) Z rozkazu Svatého Císařského Veličenstva